

Dinlerin ortak bir özelliği, ister farklı ya da karşıt kültürel ortamlarda olsun, ister bir alt kültür olarak konumlansın, bir uyum mekanizması olarak çalışmasıdır. İslam'ın farklı bir yorumu olarak Alevilik de dini otorite figürleri olarak dedelerin şahsında toplumumuzda benzer bir işlevi yerine getirmektedir. Bu çalışmada belli bir bölgeden hareketle Alevilikte dini otoritenin yapısı, etkinliği ve boyutları değişim ve dönüşüm ekseninde ele alınıp tartışılmıştır.

YILMAZ ARI

DEĞİŞİM SÜRECİNDE ALEVİLİKTE DİNİ OTORİTE

DEĞİŞİM SÜRECİNDE ALEVİLİKTE DİNİ OTORİTE

Adıyaman Dedeleri Örneği

YILMAZ ARI

2. BASKI

Talebe Yayın Dağıtım Ar-Ge Ltd. Sti.
0532 133 58 26 kitap@talebe.com
Teknopark / Niğde

DEĐIŐİM SÜRECİNDE ALEVİLİKTE DİNÎ OTORİTE

Dr. Yılmaz ARI

2. Baskı

Bu çalışmanın tamamı veya her hangi bir kısmı, telif sahibinin yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi, sesli veya görüntülü kayıt, tarama, veri tabanı üzerinde ve/ya hiç bir formda amacına bakılmaksızın depolanamaz, yeniden üretilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Söz konusu talepler, Talebe Yayın Dağıtım Ar-Ge San. ve Tic. Ltd. Şti, Niğde Teknopark, Ömer Halisdemir Yerleşkesi, (532) 133 58 25 adres ve telefonlarına iletilmelidir.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning, or otherwise, except as permitted under Copyright Act, without either the prior written permission of the Publisher, or authorization through payment of the appropriate per-copy fee, Requests to the Publisher for permission should be addressed to the Permissions Department, Talebe Yayın Dağıtım Ar-Ge San. ve Tic. Ltd. Şti, Niğde Teknopark, Ömer Halisdemir Yerleşkesi, (532) 133 58 25.

Yükümlülük ve Garanti Sınırlaması: Yazar ve Yayınevi, bu çalışmanın hazırlanmasında elinden gelenlerin tamamını yapmış olmakla birlikte, çalışmanın Yazar ve Yayınevi amaçlarına uygunluğu ve ticari dağıtılabilirliği dışında bu çalışmanın kesinliği, içeriğinin her yönüyle tamamlanmışlığı ve tek doğruluğu üzerinden hiç bir yükümlülük almazlar. Aynı sınırlılık, bu çalışmanın satışına aracılık eden kişi veya kurumlar için de geçerlidir. Bu çalışmanın içeriği, sunulan öneriler ve/ya stratejiler sizin özel durumunuza herhangi bir gerekçe ile uygun düşmeyebilir. Uygunluğu konusu bir başka profesyonel destek konusudur. Bu anlamıyla Yazar ve Yayınevi, hiç bir koşul altında oluşacak menfi durumlardan sorumlu tutulamaz.

Limit of Liability/Disclaimer of Warranty: While the publisher and author have used their best efforts in preparing this book, they make no representations or warranties with respect to the accuracy or completeness of the contents of this book and specifically disclaim any implied warranties of merchantability or fitness for a particular purpose. No warranty may be created or extended by sales representatives or written sales materials. The advice and strategies contained herein may not be suitable for your situation. You should consult with a professional where appropriate. Neither the publisher nor author shall be liable for any loss of profit or any other commercial damages, including but not limited to special, incidental, consequential, or other damages.

Genel bilgi ve diğer ürünlerimiz hakkında lütfen (532) 133 58 26 – kitap@talebe.com üzerinden müşteri temsilcilerimiz ile temasa geçiniz.

For general information on our other products and services please contact our Customer Care Department with (532) 133 58 26 – kitap@talebe.com.

Yayın Kataloqlama Verisi-Cataloging-in-Publication Data

Değişim Sürecinde Alevilikte Dini Otorite-Adyaman Dedeleri Örneği

Religious Authority in Alevism in the Process of Change: The Example of Adyaman Dedeleri- Yılmaz Arı

İLMİ Yayınları & Asitan Yayınları

İLMİ Publications & Asitan Publications

İlmi ISBN: 978-605-71078-9-3

Asitan ISBN: 978-605-73194-1-8

Yayın Editörü: Ayşe AKYAYLA

Editör: Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ

Anahtar Kelimeler: 1. Alevilik. 2. Dini Otorite

Keywords: 1. Alevism . 2. Religious Authority

Türkiye'de Basıldı-Printed in TURKEY.

İstanbul, 2022

facebook.com/TalebeCom

twitter.com/TalebeCom

instagram.com/talebecom

Editörden:

Anadolu ve Balkan coğrafyasında hâlen sürmekte olan Alevîliğin, kendine has bir kültürel yaşam biçimi, gelenek ve görenekleri, değer ve inanç motifleri bulunmakta ve tüm bu yönleriyle yerli-yabancı birçok araştırmacı tarafından da inceleme konusu edinilmektedir.

Dr. Yılmaz ARI'nın kaleme aldığı bu çalışma, Türkiye'de Adıyaman özelinde yaşatılan Anadolu Alevîliğini ve bu kültürün temel karakteristik özelliklerini araştırma alanındaki dede ve talip profillerinin görüşleri doğrultusunda ortaya koyan değerli bir eserdir. Çalışmada, Alevî topluluğun dini otoritesi mesabesinde bulunan dedelerin temsil ettiği dedelik kurumunun icra ettiği işlevler ve bu kurumda geçmişten günümüze değin meydana gelen değişimler incelenmektedir.

Eserde Adıyaman kent merkezinde ikamet eden Alevîlerin dini otoriteleri olarak fonksiyon icra eden dedeler ve bu dedelerin Alevî sosyo-dini ve kültürel yaşamındaki etki ve katkıları, değişim ve süreklilik boyutlarıyla incelenmiştir.

Çalışmanın yapıldığı Adıyaman yöresinde de Alevî kültürünün kısmen de olsa canlı olarak yaşatıldığı altı ocak bulunduğunu belirten yazar, dini ve kültürel merasimleri yönetmek, dargın olanları barıştırmak, hastaların şifa bulmaları adına umut kapısı olmak ve bir kısım dinen kusur sayılan işlere girişenleri düşkün ilan etmek gibi rol ve fonksiyonlar icra etmekte olan alevî dedelik kurumunda, sekülerleşme ve laikleşme olarak da ifadesini bulan değişim sürecinde, içtimaî değerler gibi dini değerlerde de işlevsel ve niteliksel boyutta gözle görünür değişimler yaşandığı, süreç içerisinde dedeliğin arka plana itilmiş olduğu ve yüzeyselleşmekten kendini kurtaramadığı tespitini yapmaktadır.

Dr. ARI, dedelerin anlatımını da mesned olarak ayrıca kendi gözlemleri sonucunda, modern kent yaşamına geçmeden evvel Alevîlerin, inanç, kültür ve dedelerine etkin bir şekilde bağlı olduklarını, dede ve talipleri arasında sıkı ve etkin bir irtibatın mevcut olduğunu, kırsal kesimde yaşam süren Alevî taliplerin, karşı karşıya kaldıkları muhtelif sorunlara karşı çözüm mercii olarak öncelikle dini otoriteleri olarak benimsedikleri dedelere başvurduklarını, kente gerçekleştirilen göçlerle birlikte taliplerin okur-yazarlık oranının artmaya başladığını, eğitim düzeyinin yükseldiğini ve bu durumun kaçınılmaz bir sonucu olarak dedelerin daha çok kırsala hitap eden dini otoritesinde de güç kaybının yaşandığını belirtmektedir.

Dedelerle talipleri arasındaki irtibatın, şehir yaşamının türlü iş, alışkanlık ve sosyal ağları neticesinde hızlı ve zamana güdümlü akışından dolayı giderek zayıflamaya başladığı ve bu duruma bağlı olarak dini törenlerin sayısında ve bu gibi merasimlere katılım düzeyinde de azalmalar olduğu çalışmada vurgulanmaktadır.

Yazarın tespitlerine göre günümüzde şehir hayatının da bir neticesi olarak genç alevi kuşaklar, dedelerin dini otoritesinden ciddi anlamda bir uzaklaşma eğilimine girmiştir. Bunun gerekçeleri olarak da; Alevî dedelerin modern yaşam standartlarına ve bilgi düzeylerine göre kendilerini yenileyememeleri, genç kuşağın yaşlı Alevi kuşağa nazaran daha eğitilmiş olması ve daha özgür düşünebilmesi, özellikle büyük kentlerde ulaşım, erişim ve iletişim problemleri, Alevî taliplerin ve dâhi dini otorite sayılan dedelerin de temel inanç ve kültürel ritüellerine düzenli bir şekilde katılamayışları söylenebilir. Yine de Alevîlik kültürünün güç kaybetmesiyle beraber, mutad periyotlarda dini-kültürel ritüellerin planlı olarak devam etmesi, Alevî taliplerin sahip olduğu kimliklerini canlı tutma ve muhafaza etme ihtiyacı, kimi ziyaret ve türbe gibi mekanlara yapılan geziler vb., anılan kültür ve inancın yanı sıra dedelerin otoritesinin hâlen kimi işlev ve fonksiyonlarıyla sahada görünür olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Dr. Yılmaz ARI'nın kaleme aldığı bu çalışma Alevîlik kültür ve inancına, Alevîlikteki dedelik müessesesine bizâtihi Alevî taliplerin gözüyle bakma imkânını okuyucuya sunması açısından özgün ve değerlidir.

Bu çalışma ile umumiyetle sözlü kültüre dayanan Alevîlik kültür ve inancının önemli temel hususları ve etkin dini kurumları olan dedelik hakkındaki düşünceler, bizzat yaşayanların penceresinden literatüre kazandırılmıştır. Çalışmanın bu anlamda oldukça önemli bir boşluğu doldurduğu ve alan yayın bağlamında ilmî yazına büyük katkı sağladığı söylenebilir.

Çalışma, mevcut literatür ve saha deneyimleri ışığında Anadolu Aleviliğini ve bu kültürdeki dedelik kurumunu geçmiş ve bugünüyle tahlil etmiş, muhtelif zaviyelerden değişen ve süreklilik arz eden yönlerini örneklerle değerlendirmiştir. Dedeler ve taliplerinin anlatımlarından sunduğu önemli pasajlarla okuyucuya bizzat bu kültürün takipçilerinin penceresinden bakış açıları sunmuştur. Sonrasında ise yaptığı yorum ve mülâhazalarla okuyucularına Alevîlik, ocak ve dedelik kurumunu Adıyaman özelinde detaylı olarak anlama ve inceleme imkânı sağlamıştır. Bunu yaparken de yazar, oldukça sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

Sonuç olarak bu araştırma, Alevîlik, ocak sistemi ve dedelik kurumu konularında değişim ve süreklilik boyutlarıyla derinlemesine yapılacak olan incelemelere ve başka araştırmalara zemin hazırlaması, yazarının alanı ve dedelik kurumunu bizzat tanınması ve ayrıntılı fikirler vermesi açısından önemli olduğu kadar ayrıca bu nadide eser sadece akademisyenler, araştırmacılar ve düşünce kuruluşları için değil; alevîliğin serüveni, temel kurumları ve Anadolu Alevîlięi konularına ilgi duyan bütün okuyucuların da istifade edeceği önemli bir veri kaynağıdır. Nitel araştırma deseni ile yapılan çalışmada Dr. Arı'nın, yansız, tarafsız, empatik saha tecrübelerinin izlerini ve dış gözlem, iç gözlem ve ziyaretlerindeki ve görüşmelerindeki deneyimlerinin izleri ve yansımaları, okuyuculara keyifli bir okuma deneyimi sağlayacaktır.

Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ

“Dr. Yılmaz Arı'nın "Değişim Sürecinde Alevilikte Dini Otorite" başlıklı bu çalışmasında, Alevilikte dedelerin daha çok kırsal kesimlerde birtakım ritüeller yoluyla bir otorite temsilcileri olarak nasıl işlev gördükleri ve bu yolla sosyal ilişkilerin düzenlenmesine katkıları özenle vurgulanmıştır. Bunun yanında, kentleşme süreciyle birlikte dedelik kurumu ve dedelerin rollerindeki farklılaşmalar din sosyolojisi bakış açısından değerlendirilip tartışılmıştır.”

Prof. Dr. Abdulvahap Taştan

“Dr. Yılmaz Arı bu eserinde bir tez için gereken hassasiyeti sonuna kadar göstermiş olup, modern dünyada geleneksel dini otoritenin değişimini Adıyaman Alevileri üzerinden göstermeye çalıştı. Kanaatimce bu eseri değerli kılan en önemli özelliklerden biri, Dr. Arı'nın canlı ve değerli bir saha tecrübesiyle bütünleşmesidir.”

Prof. Dr. Celaleddin Çelik

“Dr. Yılmaz ARI'nın bu nadide eseri, ülkemizde varlığını yüzyıllardır devam ettiren Anadolu Aleviliğinin inanış ve kültürü bağlamında temayüz eden temel karakteristik hususiyetlerini, Adıyaman özelinde ortaya koyduğu değerli bir eserdir. Anadolu Aleviliği sosyolojik olduğu kadar, Türk-İslam düşüncesi açısından da önemli ve vazgeçilmez bir yapıdır. Bu nev-i şahsına münhasır yapının incelendiği bu değerli eserin, alanında yapılacak diğer çalışmalara da öncülük edeceği kanaatindeyim.”

Prof. Dr. Kamil SARITAŞ

“Sosyolojik olarak alana inilerek, yoğun bir emeğin karşılığı olan bu çalışma Alevilik ve Bektaşilik üzerine büyük bir eksikliği gidererek bilim dünyasına çok değerli katkılar sağladığı aşikârdır. Geleneksel Anadolu Aleviliğinin en önemli kurumlarından olan dedelik kurumunun yaşadığı değişim, bütün ayrıntıları ile kaleme alınmıştır. Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz Arı hocamıza akademik çalışmalarında başarılar dilerim.”

Doç. Dr. Fevzi RENÇBER

Dr. Yılmaz ARI

1977 yılında Adıyaman / Kahta ilçesinde doğdu. 1996'da Kahta İmam-Hatip Lisesi'ni bitirdi. 2002 yılı Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu olup, 2005-2008 yılları arasında D.İ.B. Selçuk Dini Yüksek Eğitim ve İhtisas Merkezi'nde ihtisas eğitimi aldı. Din Sosyolojisi alanında; 2011 yılı Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı'nda Kahta Yöresi Alevilerinde Dini ve Sosyal Hayat: Bağlar Mahallesi ve Ortanca Köyü Örneği başlıklı teziyle yüksek lisans, 2019 yılında ise Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı'nda Alevilikte Dini Otorite: Değişim ve Süreklilik - Adıyaman Örneği- başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Evli ve üç çocuk babası olan yazar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Din Sosyolojisi alanında çalışmalarına devam eden yazarın, muhtelif eserleri şunlardır:

- Hz. Muhammed (sav)'den Hayat Ölçüleri-Dersler&İbretler, Damla Ofset, Konya 2008.
- Samsat'ta Bir Yıldız-Sahâbe Safvân B. Muattal, Damla Ofset, Konya 2010.
- Sekülerizm ve Din, TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi: DOI: <http://dx.doi.org/10.15189/1308-8041>
- Karl Mannheim'in Bilgi Sosyolojisi, International Social Sciences Studies Journal: DOI: <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.1323>
- Değişim Sürecinde Alevilikte Dini Otorite-Adıyaman Dedeleri Örneği, Berikan Yayınevi, Ankara 2020.
- Adıyaman İlinin İnanç ve Kültür Mozaiği-Adıyaman Alevileri Örneği- "Tarihte Adıyaman, Devlet, Toplum ve Kültür, Edit. Kazım Kartal vd." Sonçağ Akademi Yay. Ankara 2020.
- Ali Büyükşahin Dede ile Alevilik ve Dini Otorite Üzerine, International Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, Yıl: 2021, 7(38):578-591 DOI: <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.578>
- Salgın Döneminde İbadetler, Covid 19 Örneği, Sosyal Mesafe Döneminde Din, Edit. H. Türkyılmaz, Çizgi Yy. Konya 2021. ss.219-241.
- Samsat Yöresi Halk İnanışları, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Year: 2021, 6/24: 643-657. DOI: <http://dx.doi.org/10.31569/ASRJOURNAL.230>
- Din Ve Otorite Kavramları Bağlamında Sünnilikte Dini Otorite, İlahiyat Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler, Edit. F. Rençber, Y. ARI vd., 2021/Mayıs, Ankara: Gece Kitaplığı ss. 163-188.

- Toplumsal Değişim ve Din, *Asya Studies* 5 / 16 (Haziran 2021): 131-142 . DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.958362>
- Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyo-Kültürel ve Dini Hayattaki Rolü, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal* 7/49 (Ağustos 2021): 2004-2013. DOI: <http://dx.doi.org/10.31576/smryj.1018>
- Adıyaman Yöresi Halk İnanışları: Sihir, Büyü ve Cin İnanışları Örneği, Halk İnanışları Ve Uygulamaları, Akyüz Niyazi - Çapcıoğlu İhsan, Editör, NOBEL, Ankara, ss.589-608, 2021.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Adıyaman yöresinde yaşayan Alevilerin dini ve sosyal hayatının merkezinde yer alan dini otorite mekanizmasının işleyişi ve bu otoritenin süreç içerisinde uğradığı değişim/süreklilik ilişkisi incelenmiştir. Alevilerin inanç ve yaşayış bakımından dini önderlik pozisyonunda bulunan dedelik kurumu, bu kurumu temsilen bir dini otorite tipi olarak dedenin topluluk üzerindeki etkileri, denetleme ve uzlaştırma fonksiyonları temel bir problem olarak ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, genel sosyal değişme bağlamında, topluluk üyeleri arasında özellikle de kentlerde yaşayan gençlerin dedelere karşı tutumları ve onları bir otorite olarak görüp görmedikleri tartışılmıştır.

Alevilik, yer yer İslam öncesi geleneksel Türk inanç ve pratikleriyle, İslamlaşma sonrası kazanılan İslami inanç, değer ve pratiklerin adeta bir sentezini sunmaktadır. Burada daha çok sözlü kültüre özgü dini anlatılar, efsaneler ve pratikler öne çıkmaktadır. Dedelik kurumu da bu inanç sisteminin merkezinde yer almaktadır. Dedelik kurumu, ocak kültü ve musahiplik gibi asli kuruluşlarla hem dedelerin rolünü ve etkinliğini meşrulaştıran hem de topluluk üzerinde otorite ve denetleme gücü kazandıran bir mekanizma olarak çalışmaktadır.

Toplumsal değişme sürecinde araştırma alanındaki dedelerin rolünde ve etkinliğinde bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Kırsal alanlarda bu etkiler daha çok sosyal alanlarda uzlaştırıcı bir rol oynarken, kentlerde ve eğitim düzeyi yüksek kesimlerde dedelerin dini bir otorite olarak görülmesi geleneksel Alevi kimliği için sembolik bir değer taşımaktadır. Bunun yanında, araştırma alanına yansıyan şekliyle, özellikle genç kuşaklarda geleneksel alevi kültürüne ve ritüellerine bir eğilim görülmekle birlikte, dedelerin küresel çağda 'kendilerini yenileyememiş' olmalarına atfedilen bir otorite kaybından da söz edilebilir. Araştırmada nitel yöntem esas alınmış, veri toplama tekniklerinden katımlı gözlem, derinlemesine görüşme ve literatür incelemesi kullanılmıştır.

Çalışmalarımı yönlendirmesinde, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek katkıda bulunan hocam Prof. Dr. Abdulvahap Taştan başta olmak üzere, çalışma sürecindeki yardımlarından dolayı hocalarım Prof. Dr. Celalettin Çelik ve Prof. Dr. Koray Değirmenci'ye, yapıcı katkılarından dolayı Prof. Dr. Abdullah Özbolat ve Dr. Öğr. Üyesi Harun Akkaya'ya, ikinci baskı için kitabı titizlikle inceleyip olgunlaşmasına büyük katkıda bulunan kıymetli editörümüz Prof. Dr. Bayram Dalkılıç'a, alanda bana kapılarını açan Alevi dinî otoriteleri olan dedeler ve taliplerine, çalışmalarım süresince birçok fedakârlık gösterip beni destekleyerek her an yanımda olan değerli eşim, çocuklarım ve kıymetli aileme en derin duygularla teşekkür ederim.

Dr. Yılmaz ARI
12.09.2022 / Eskişehir

Bu kitap 07.01.2019 tarihinde Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi Ana Bilim Dalı'na bağlı doktora programı kapsamında Prof. Dr. Abdulvahap Taştan'ın danışmanlığında savunulan Alevilik'te Dinî Otorite Değişim ve Süreklilik -Adıyaman Örneği- başlıklı çalışmanın gözden geçirilerek kitaplaştırılmış hâlidir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	
1. Araştırmanın Konusu	1
2. Problem ve Alt Problemler	2
3. Amaç ve Önem	3
4. Kapsam ve Sınırlılıklar	3
5. Yöntem ve Teknikler	4
6. İlgili Literatür ve Kaynak Kişiler	4
a. Literatür Değerlendirmesi	5
b. Kaynak Kişiler	8
BİRİNCİ BÖLÜM	11
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	11
A. ALEVİLİKTE TEMEL KAVRAMLAR	11
1. Alevilik	13
2. Kızılbaşlık	14
3. Ehl-i Beyt	18
4. On İki İmam	19
5. Seyyidlik-Şerîflik	20
6. Dört Kapı-Kırk Makâm	22
7. Musahiplik-Yol Kardeşliği	23
8. Din	25
B. KURAMSAL ÇERÇEVE	27
1. Toplumsal Değişimin Doğası ve Dinamikleri	27
2. Toplumsal Değişimin Koşulları	28
3. Toplumsal Değişim Etkenleri	30
3.1. Din Etkeni	30

3.2. Demografya Unsuru	31
3.3. Ekonomik Etmen	31
3.4. Eğitim Etmeni.....	31
3.5. Kültürel, Teknik ve Bilimsel Etmenler	32
4. Toplumsal Değişim ve Din İlişkisi.....	32
4.1. Yapısal İşlevselci Bir Yaklaşım	32
4.2. Anlayıcı Yaklaşım	38
4.3. Geleneksel Toplum.....	41
4.4. Modern Toplum.....	42
4.5. Postmodern Toplum	43
C. OTORİTE ve DİNİ OTORİTE.....	45
1. Otorite.....	45
1.1. Otorite Nedir?.....	45
1.2. Hukûki Açıdan Otorite	49
1.3. Demokratik Olarak Otorite.....	49
1.4. Yönetmel Olarak Otorite.....	50
2. Meşru Otoritenin Temelleri.....	51
2.1. Rasyonel Temeller.....	51
2.2. Geleneksel Temeller.....	52
2.3. Karizmatik Temeller.....	52
3. Karizma	53
3.1. Karizmatik Lider Özellikleri	55
3.2. Karizmanın Rutinleşmesi	56
4. Dini Otorite.....	57
4.1. Dini Otorite Tipleri.....	58
4.1.1.Din Kurucusu	58
4.1.2. Reformcu	59
4.1.3. Peygamber	60

4.1.4. Haberci	62
4.1.5. Büyücü.....	65
4.1.6. Kâhin	67
4.1.7. Veli-Aziz	68
4.1.8. Rahip	69
5. Alevilikte Dini Otorite Tipleri.....	71
5.1. Pîr	71
5.2. Mürşid (Dede)	74
5.3. Rehber	76
6. İslam'da Dini Otoritenin Temelleri.....	77
6.1. Sünnî Otorite Temelleri: Karizmanın Rutinleşmesi.....	77
6.2. Şii Otorite Temelleri: Karizmanın Daimî Kılınması.....	83
6.3. Harici Otorite Temelleri: Karizmanın Yayılması.....	92
İKİNCİ BÖLÜM	99
ADİYAMAN'DA DEDELİK KURUMUNUN TARİHİ ve KÜLTÜREL ARKA PLANI: OCAK KÜLTÜ	99
A. Adıyaman Alevilerinin Demografik Yapısı	101
1. Merkez İlçenin İdari, Genel ve Alevi Nüfus Bilgileri.....	102
B. Adıyaman Aleviliğinde Ocak Kültü	103
1. Anadolu'da Bilinen Yaygın Alevi Ocakları.....	105
2. Adıyaman Yöresinde Mevcut Alevi Ocakları	106
2.1. Üryan Hızır Ocağı	106
2.2. Kureyşan Ocağı	108
2.3. Ağu İçen (Ağuçan) Ocağı.....	112
2.4. Seyyid Derviş Cemal Ocağı	116
2.5. Derviş Gevr (Seyyid Derviş Beyaz) Ocağı	119
2.6. Mem-i Heciyan Ocağı	122

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	125
ADİYAMAN ALEVİLİĞİ ÖRNEĞİNDE BİR DİNİ OTORİTE KURUMU OLARAK DEDELİK: DEĞİŞİM ve SÜREKLİLİK.....	125
A. DİNİ OTORİTE KURUMU OLARAK DEDELİK.....	127
1. Alevilikte Bir Dini Otorite Tipi Olarak “Dede”	127
2. Alevilikte Dede Benzeri Kavramlar	129
B. DEDELİK KURUMUNUN TARİHİ SEYRİ	130
1. Eski Türk İnancı ve Dedelik.....	130
2. Kam/Şaman, Baba/Dede	131
3. İslamiyet Sonrası Dedelik Kurumu	134
4. Cumhuriyet Arefesinde ve Akabinde Babalık/Dedelik.....	136
C. DEDELERİN NİTELİKLERİ	140
D. DEDELİK KURUMUNUN İŞLEVLERİ	141
1. Önderlik ve Dini Rehberlik	142
2. Sohbet ve Dernek Topluluğu.....	143
3. Dini Törenleri Yönetmek	143
3.1. Cem Âyini Yönetmek.....	143
3.1.1. Dedenin Otoritesinin Caydırıcı Yönü: Cem Törenine Kimler Alınmaz?	145
3.2. Dini Törenlerde On İki Hizmetin Sevk ve İdaresini Sağlamak.....	147
4. Dede-Cem İlişkisinde Değişim	153
5. Küs ve Dargın Olanların Barıştırılması.....	155
6. Suçluları Düşkün İlan Etmek	157
7. Alevilikte Geçiş Ayinleri ve Dedelerin Rolü	160

E. DEĞİŞİM SÜRECİNDE DEDELİK KURUMUNDA YAŞANAN DEĞİŞİMİN BOYUTLARI.....	165
1. Niteliksel Değişim.....	169
2. İşlevsel Değişim.....	173
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	177
KAYNAKÇA.....	183
I- ESERLER.....	183
II- İNTERNET SİTELERİ.....	202
III- KAYNAK KİŞİLER.....	204
a-Dedeler.....	204
b-Talipler.....	204
c-Sünniler.....	207
EKLER.....	208
Ek 1- Görüşme Formu.....	208
Ek 2- Cem Ritüelinde Okunan Bir Deyiş.....	210
Ek 3- Cem Ritüelinde Okunan Cem Birleme Gülbangı.....	211
Ek 4- Cem Ritüelinde Âşığın Duası.....	212
Ek 5- Cem Ritüelinde Okunan Postçu ve Dede Duası.....	213
Ek 6- Mürşid'in Kurban Duası.....	214
Ek 7- Ölüye Okunan Bir Telkin Örneği.....	215

KAYNAKÇA

I- ESERLER

- Adıvar, A. Adnan, *Bilim ve Din*, İstanbul 1980.
- Adıyaman Üniversitesi, *20 Yıllık Gelişme Planı 2008-2027*, Adıyaman 2008.
- Adil Ali Atalay, *Erzurumlu Halk Ozanı Noksanî Baba*, İstanbul 1997.
- Akdoğan, Ali, *Dini Hayat Açısından İlahiyat Fakülteleri ve Diyanet Teşkilatı'nın Fonksiyonu*, Diyanet İlmi Dergi, c. 44, sayı 3, Ankara 2008.
- Akkaya, Ümit Harun, (2022). *Ölümsüzlük Arzusu ve Dijital Çağda Yeni Açılımlar: "Upload" Televizyon Dizisi Örneği*, Medya ve Din Araştırmaları Dergisi, 5 (1) , 201-226. DOI: 10.47951/mediad.1124761
- Aksüt, Hamza, *Aleviler*, Yurt Kitap Yayıncılık, Ankara 2009.
- Aktay, Yasin - Köktaş, M. Emin, *Din Sosyolojisi*, Vadi Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2007.
- _____ "Sosyo-Kültürel ve Politik Yönleriyle Alevilik Üzerine Notlar", Millel ve Nihâl Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 2007. ss.57-76.
- Aktürk, Hamit, *Toplumsal Değişme Ve Alevi Dernekleri -Adıyaman Örneği-* Basılmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2013.
- Akın, Bülent, *Alevilikte "Ocak": Kavramsal Çerçeveye ve Tarihî Arka Planı Yeni Bir Bakış*, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies 17/2 Kış –Winter 2017, ss. 239-264.
- Akyüz, Niyazi, *Dinlerin Teşekkülünde Dini Liderlerin Karizması*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl: 2000, c:XLI, ss.275-291.
- Akyüz, Vecdi, *Mukâyeseli ibadetler İlmihâli*, I-IV, İz Yayınları, İstanbul 1995.
- Akyüz, Niyazi-Çapçuoğlu, İhsan (edit.), *Ana Başlıklarıyla Din Sosyolojisi*, Gündüz Eğitim ve Yay. Ankara 2008.

- Akyüzoğlu, İlyas, *İslam Toplumunda Siyasal Otoritenin Oluşum Süreci*, Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Altı Aylık Hakemli Dergi, Yıl:1 s: 1, Temmuz-Aralık 2015, ss. 55-72.
- Algül, Rıza, *Geçmiş ve Gelecek Gözüyle Alevilik, "İnsandan Başka İnsandır"*, Can Yayınları, İstanbul 1999.
- Altın, Kader, *Şamanizmin Anadolu'ya Yansıması: Erzincan İl Örneğinde Dede Kurumu*, Geçmişten Günümüze I. Uluslararası Alevilik Sempozyumu, II. Cilt, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2014.
- Altınok, Baki Yaşa, *Hızırnâme Alevi Bektaşî Âdab ve Erkânı (Buyruk)*, TDV, Ankara 2007
- Altıntaş, Ramazan, *"Alevi Geleneğinde Dini Otorite: Dede Profili"*, Dini Otorite, Ensar Neşriyat, İstanbul 2006.
- Alicı, Mustafa, *"Yahudi-Hristiyan Geleneğinde Dini Otorite"*, Dini Otorite, Ensar Neşriyat, İstanbul 2006.
- Ankaravî, İsmâil Rusûhî, *Minhacü'l-Fukarâ*, İstanbul 1286.
- Arabacı, Fazlı, *Alevi-Sünnî Farklılaşması*, Ensar Yayınları, İstanbul 2015.
- Arendt, Hannah, *Geçmişle Gelecek Arasında: Otorite Nedir?* (Çeviren: B. Sina Şener), İletişim Yayınları, İstanbul 2004.
- Arı, Yılmaz, *Kahta Yöresi Alevilerinde Dini ve Sosyal Hayat-Bağlar Mahallesi ve Ortanca Köyü Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2011.
- Arıkan, Semra, *Kadın Yöneticilerin Liderlik Davranışları ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE, Ankara 1997.
- Arpaguş, Safi, *Pîr*, DİA, C. 34.
- Arslantürk, Zeki; M. Tayfun Amman, *Sosyoloji (Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler)*, Kaknüs Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2000.
- Âşık Kul Semâî Baba, *Dîvânı-Nefesleri*, İstanbul 1991.

- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Yeni Baskı, Ankara 1988, C. 2.
- Aydın, Mehmet, *Dinler Tarihine Giriş*, Din Bilimleri Yayınları, Konya 1996.
- Aydın, Mehmet S. *Din Felsefesi*, İzmir 1987.
- Aytekin, Sefer, *Buyruk*, Emek Basım-Yayınevi, Ankara, 1958.
- Bahadır, İbrahim, *Bilgi Toplumunda Alevilik*, Bielefeld Alevi Kültür Merkezi Yayınları, Genç Ofset, Ankara 2003.
- Bal, Hüseyin, *Alevi Bektaşî Köylerinde Toplumsal Kurumlar*, Ant Yayınları, İstanbul 1997.
- Balkız, Ali, “*Diyanetin Kapısında Kul Olmak*”, Pîr Sultân Abdal Kültür Sanat Dergisi, sayı 1, İstanbul 1992.
- Barthold, V.V. *İslam'da İktidarın Seriveni, Halife ve Sultan*, (Orijinal Adı: *Halife i Sultan*) Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2006.
- Baş, Eyüp, *Ahmet Yesevi'nin Bektâşîlik, Alevilik Üzerindeki Etkileri ve Osmanlı Dini Hayatındaki İzleri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 52/2, 2011.
- Berger, Peter L. *Dini Kurumlar, Toplumbilimi Yazıları* (çev. A. Çiftçi), Anadolu Yay. İzmir 1999.
- Bey, Baha Said, *Türkiye'de Alevi-Bektaşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri*, Yayına Hazırlayan: İsmail Görkem, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.
- Bird, John, *Din Sosyolojisi Nedir*, (Çeviren: Abdulvahap Taştan-M. Derviş Dereli), Lotus Yayınları, İstanbul 2017.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukuk-i İslamiyye ve Istulâhât-ı Fıkhiyye Kamûsu*, c. IV İstanbul 1986.
- Bozçalı, Mahmut, *Alevi Bektaşî Nefeslerinde Dini Muhteva*, Horasan Yayınları, İstanbul 2006.
- Bozkurt, Fuat, *Aleviliğin Toplumsal Boyutları*, Tekin Yayınları, İstanbul 1993.
- Bozkuş, Metin, *Tarihten Günümüze Sivas Yöresinde Alevilik*, Vizyon Matbaası, Sivas 2000.

- _____ “Sivas Yöresi Aleviliğinden Türkiye’deki Alevilik Tartışmaları Üzerine Bir Analiz”, Dini Araştırmalar Dergisi, C.XII. Ankara, 2010.
- Birdoğan, Nejat, *Anadolu ve Balkanlar’da Alevi Yerleşmesi; Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları*, Mozaik Yayınları, İstanbul 1995.
- _____ *Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2003.
- _____ *Anadolu ve Balkanlar’da Alevi Yerleşmesi; Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları*, Mozaik Yayınları, İstanbul 1992.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Gelişim Yayınları, C.I, İstanbul 1986.
- Câfer, İmam, *Buyruk*, Komisyon, Ankara 1959.
- Cılaz, Demet, *Çorum İlinde Yaşayan Aleviler Üzerine Bir Araştırma*, Sivas, 2006.
- Clarke, Gloria Lucille, “Bir Dedenin Kimliğinde Müziğin Yeri Ne Kadardır?”, *Seçkinlerin Müzik Eğitimi: Türkiye Alevilerinin Manevi Liderlerinin Yetişmesinde Müziğin Rolü*, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 1998.
- Coşkun, İbrahim, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. VII, s. I, Diyarbakır 2005. ss. 27-57.
- Çalış, Halit, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, ‘*Düşünceler ve Kavramlar*’ semineri-8.
<http://iif.kmu.edu.tr/bilgi.aspx?ayrinti=88> (Erişim Tarihi 27.06.2015)
- Çamuroğlu, Reha, *Değişen Koşullarda Alevilik*, Kapı Yayınları, İstanbul 2005.
- Çelik, Celaledin, *Türk Halk Dindarlığında Değişim ve Süreklilik: Ziyaret Fenomeni Örneği*, Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, Ocak-Haziran 2004.

- Çelik, Hasan; Kırteke, Seda, *Alevî/Kızılbaşlık'ta Ocak Kültü*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi, Bahar 2017, s. 81, ss. 115-132.
- Çiçek, Murat, Gürgentepe (Ordu) Yöresinde Yaşayan Alevilerde Dini ve Sosyal Hayat, Elazığ 2007.
- Cürcânî, Seyit Şerif, et-Ta'rîfât, İstanbul 1253.
- Dabaşî, Hamid, *İslam'da Otorite*, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Dedebaba, Bedri Noyan, *Bütün Yönleriyle Bektâşilik ve Alevilik*, c. II, Ardıç Yayınları, İstanbul 1999.
- Demirci, Mehmet, *Tarihten Günümüze Ahmet Yesevi*, Türk Yurdu Dergisi, sayı 88, Alevilik Özel Sayısı, Ankara 1994.
- Dikici, Mehmet, *Türklerde İnançlar ve Din*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005
- Doğan, D. Memet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Vadi Yayınları, Ankara 2003.
- Doğan, İsmail, *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Pegem A Yayınları, Ankara 2007.
- Doja, Albert, *A Political History Of Bektashism From Otoman Anatolia to Contemporary Turkey*, Journal of Church and State 48 (2) 2006: 423-450.
- Dönmezer, Sulhi, *Sosyoloji*, Savaş Yayınları, Ankara 1982.
- Duran, Hamiye, *Hacı Bektaş-ı Veli, Velâyetnâme*, Haz. TDVY, Ankara 2007.
- Durkheim, Emile, *Din Hayatının İbtidai Şekilleri*, (Çeviren: H. Cahit), İstanbul 1923.
- _____ Education et Sociologie, Presses Universitaires de France (PUF), Paris 1968.
- _____ *The Elementary Forms of the Religious Life*, Translated by J. Ward, Swain, The Free Press, New York, 1965.
- Düzdağ, M. Ertuğrul, *Ebu's Suud Efendinin Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, Erdem Yayınları, İstanbul 1993.
- Er, İzzet, *Din Sosyolojisi*, Ankara 1988.

- Eren, Selim, *Sosyolojik Açıdan Ordu Yöresi Aleviliği*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2002.
- Erdem, Hüsameddin, *Din-Felsefe Münasebeti*, Sebat Ofset, Konya 1997.
- Erdoğan, Kutluay, *Alevilik Bektâşîlik*, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.
- Erdoğan, Seher Kont, *Tarihi Gelişim Sürecinde Alevilikte Dedelik Kurumu (Tunceli ve Erzincan Örneği)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eazığ 2012.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet, *Hatâyî Dîvânı-Şâh İsmâil Safevî Edebî Hayatı ve Nefesleri*, Maarif Kitaphanesi Yayınları, İstanbul 1956.
- Ergun, Doğan, *Sosyoloji ve Tarih*, Yar Yayınları, İstanbul 1973.
- Erk, Hasan Basri, *Tarih Boyunca Alevilik*, İstanbul 1954.
- Eröz, Mehmet, *Türkiye’de Alevilik-Bektâşîlik*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- _____ *Eski Türk Dini (Gök Tanrı İnancı) ve Alevilik-Bektâşîlik*, 3. Baskı, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1992.
- _____ *Türkiye’de Alevilik-Bektâşîlik*, Otağ Matbaacılık, İstanbul 1977.
- Erzen, Afif, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Tarihi*, Anatolia and Urartions, Ankara 1984.
- Eş’arî, Ebû’l Hasen, *el-Luma’ Fî’r Reddi Alâ Ehl-i’z –Zeyğ ve’l –Bid’a*, Kâhire 1955.
- Ezer, Sabahattin, *Bereketli Hilal’in Kuzeyinde Yeni Araştırmalar: Adıyaman Bölgesi*, Hitit Üniversitesi S.B.E.D. ANARSAN Sempozyumu Özel Sayısı, Ekim 2018, c. 11, s.2, ss. 1265-1280.
- Freyer, Hans, *Din Sosyolojisi*, Çev: T. Kalpsüz, AÜİF Yayınları, Ankara 1964.
- Freund, İulien “*Max Weber Zamanında Alman Sosyolojisi*”, (Bottomore, Tom ve Nisbet (ed.), *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi* (Çeviri: K. Tuncer), içinde) Verso Yayınları, Ankara 1990.
- Fırlıklı, Ethem Ruhi, “*Ali*”, DİA, TDV Yayınları, c. II, s. 371, İstanbul 1989.
- _____ *Türkiye’de Alevilik-Bektâşîlik*, Selçuk Yayınları, İstanbul 1990.

_____ *Türkiye’de Alevilik Bektâşîlik*, Selçuk Yayınları, İstanbul 1994.

_____ “*Gadir-i Hum*”, DİA, TDV Yayınları, C. XIII, s. 278-279.

Genç, Reşat, *Türk İnanışları ile Millî Geeneklerinde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil*, AKM Yayınları, Ankara 1997.

Gert, H.H. – Mill, C. W. *From Max Weber: Essay in Sociology*, London 1970.

Gök, İlknur, *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* / 2012 / 63, s.423-426.

Gölcük, Şerafeddin-Toprak, Süleyman, *Kelam*, 5. Bsk. Tekin Kitabevi, Konya 2001.

_____ *Kelâm*, Tekin Kitabevi, Konya 1996.

Gölpınarlı, Abdalbâki, *Mevlevî Âdâb ve Erkânı*, İnkılap ve Aka Koll. Şti Yayınları, İstanbul 1963.

Grace Davie, *Din Sosyolojisi: Gelişimi ve Teorik Çalışmalar*, *Din Sosyolojisi*, Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar, Editörler: B. Solmaz ve İ. Çapçoğlu, Çizgi Kitabevi, Konya 2006.

Güler, Celal, *Anadolu’daki Alevi Bektâşîlerin İnanç ve Yaşam Biçimi*, Cem Matbaası, Ankara 2007.

Gülşan, Hasan, *Anadolu Alevi Müslümanlığı*, Derin Yayınları, İstanbul 2004.

Günay, Ünver, *Din Sosyolojisi*, İnsan Yayınları, İstanbul 1998.

_____ *Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Din*, Türk Yurdu Dergisi C. 17, sayfa: 80-89, Ankara 1997.

Gülcan, Durmuş Ali, *Karaman Mevlevihanesi, Mevlevilik ve Karamanlı Mevlevi Velileri*, Karaman 1976.

Gürer, Yunus, *Kuluncak’ta Yaşayan Alevilerde Dini Hayat ve Yaygın Halk İnanışları*, Elazığ, 2008.

Gürsoy, Şahin-KILIÇ, Recep, *Türkiye Aleviliği, Sosyo-Kültürel, Dinsel Yapı Çözümlemesi*, Platin Yayınları, Ankara 2008.

Habermas, Jürgen, *Sosyal Bilimlerin Mantiği Üzerine*, (Çeviri: M. Tüzel), Kalbalacı Yayınları, İstanbul 1998.

Harman, Ömer Faruk, *Bel'am b. Bâûrâ*, DİA, c. 5, s. 389-390.

_____ *Kâhin*, DİA, c. 24, s. 171.

Hira, İsmail, *Max Weber'in Yöntem Anlayışı*, Bilgi (2), 2000/1: s. 45-58.

Hughes, H. Stuart, *Toplum ve Bilinç: Avrupa'da Toplumsal Bilincin Şekillenmesi* (Çeviri: G. Özkan), Metis Yayınları, İstanbul 1985.

Işık, Harun, *İbadet, Şia'dan Kızılbaşlığa Türklerde Alevilik* (içinde), Editör: Yasin İpek, Bizim Kitaplar Yayınları, İstanbul 2022.

İbn Manzûr, Ebû'l Fadl Cemaluddîn Muhammed b. Mükerrerem el-İfrikî, *Lisânü'l Arab*, c. IV, Dâru'l Maârif, Mısır 1300.

İnan, Abdülkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, TDK Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 1986.

_____ *Eski Türk Dini Tarihi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1976.

_____ *Makaleler ve İncelemeler*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1987.

İpek, Yasin, *Alevilikteki Düşkünlük ile Bahailikteki Tard Anlayışının Mukayesesi*, Route Educational And Social Science Journal, 6/3, ss 170-179, 2019.

_____ *Mersin Tahtacıları Üzerine Gözlemler*, Folklor Edebiyat, 8/29, ss. 21-28, 2002.

_____ *Kaçarlar Dönemi İran Coğrafyasında Din ve Din Adamları*, Modern İran Tarihi (içinde), Editör: Osman Karacan, Selenge Yayınları, İstanbul 2021a.

_____ *Tahtacılarda Alevi Terminolojisinden Kimi Örnekler*, Alevilik (içinde), Editörler: İsmail Engin ve Havva Engin, Kitap Yayınevi, İstanbul 2004.

_____ *Tarikçe, Şia'dan Kızılbaşlığa Türklerde Alevilik* (içinde), Editör: Yasin İpek, Bizim Kitaplar Yayınları, İstanbul 2022.

_____ *Yeni Bir Dini Hareket Olarak Satanizm ve Türkiye'de Satanistler*, Kimlik Yayınları, Kayseri 2021b.

- İrat, Ali Murat, *Aleviliğin ABC'si*, Profil Yayınları, İstanbul 2012
- Kalafat, Yaşar, *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Babil Yayınevi, Ankara 2005.
- Kaleli, Lütfi, *Kimliğini Haykıran Alevilik*, Habora Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1990.
- Kaptan, Remzi, *Cem ve Cemde Okunan Gülbânklar, Değişler, Mersiyeler, Duazlar*, pdf, 1-67.
- Kara, İsmail, *Modernleşme Döneminde Dini Otorite Meselesinin Ele Alınışı ve Problemleri veya İslam'da Ruhbanlık Vardır*, Dini Otorite, Ensar Neşriyat İstanbul 2006.
- Karamustafa, Ahmet, *Anadolu'nun İslamlaşması Bağlamında Aleviliğin Oluşumu, Kızılbaşlık, Alevilik, Bektaşilik Tarih-Kimlik-İnanç-Ritüel*, Derleyen: Yalçın Çakmak-İmran Gürtaş. İletişim Yay. İstanbul 2015.
- Kâşifi, Hüseyin Vâiz-i, *Fütüvvetnâme-i Sultânî* (Neşreden: M. Ca'fer Mahcûb), Tahran 1350.
- Kaygusuz, İsmail, *Musahiblik*, Alev Yayınları, İstanbul 1991.
- Keskin, Yahya Mustafa, *Değişim Sürecinde Kırsal Kesim Aleviliği Elazığ Sünköy Örneği*, Avrasya Yayınları, Ankara, 2004.
- _____ “*Kentleşme ve Modernleşme Sürecinde Alevilikte Dedelik Kurumu*”, Ekev Akademi Dergisi, Sayı 41, Güz-2009.
- Kehl-Bodrogi, Krisztina, “On the Significance of Musahiplik Among the Alevis of Turkey: The Case Of Tahtacı”, *Syncretistic Religious Communities in the Near East, Collected Papers of the International Symposium “Alevism in Turkey and Comparable Syncretistic Religious Communities in the Near East in the Past and Present”* Berlin, 14-17 April 1995, Ed. By: Krisztina Kehl-Bodrogi, Barbara Kellner-Heinkele, Anke Otter- Beaujean, Brill, 1997, p. 119-137.
- Kılıç, Rüya, *Osmanlıda Seyyidler ve Şerifler*, İstanbul 2005.
- Kırkinci, Mehmed, *Alevilik Nedir*, 12. Baskı, Zafer Yayınları, İstanbul 2009.

- Kızılçelik, Sezgin, Yaşar Erjem; *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Konya 1992, s. 240,
- _____ *Sosyoloji Teorileri*, C. 1, 2. Baskı, C.1, Emre Yayınları, Konya 1994.
- Kirman, M. Ali, *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2011.
- Kocadağ, Burhan. “Anadolu Alevileri’nin İnanç Önderleri (Ocaklar-Dedeler ve Babalar)”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Velî Araştırma Dergisi*, XVIII, 2001, s. 281-290.
- Kocatürk, Vasfi Mahir, *Tekke Şiiri Antolojisi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1968.
- Komisyon (İbrahim Mustafâ, Ahmed Hasanü`z-Zeyyat, Hamid Abdülkadir, Muhammed Aliyyü`n-Neccar), *El-Mu`cemu`l Vasît*, c.I, Darü'l Fikr, Beyrut 1988.
- Korkmaz, Esat, *Alevilik ve Bektasilik Terimleri Sözlüğü*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2005.
- _____ *Ansiklopedik Alevilik Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2003.
- Kutlu, Haşim, *Alevi Kimliğini Tartışmak-1*, Belge Yayınları, İstanbul, 1997.
- Kurt, Abdurrahman, *Sosyolojik Din Tanımları ve Dine Teolojik Bakış Sorunu*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 17, Sayı: 2, s. 73-93, 2008.
- Kurtkan, A. *Köy Sosyolojisi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968.
- Küçük, Metin, *Seyyid Derviş Beyaz Ocağı Şeceresi*, Alevilik, Kültür Ajans Yayınları, Ankara 2011.
- Küçükaşçı, M. Sabri, *Seyyid Maddesi*, DİA, c. 37 s. 40-43.
- Lukes, Steven, *İktidar ve Otorite*, Verso Yayınları, Ankara 1990.
- _____ *İktidar ve Otorite- Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi. (Çeviren: Sabri Tekay, Derleyen: Tom Bottamare, Robert Nisbet)*, Ayraç Yayınları Ankara 2002.

- Mardin, Şerif, *Din ve İdeoloji*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.
- Melikoff, Irène, *Uyur İdik Uyardılar, Alevilik Bektaşilik Araştırmaları*, (Çev. T. Alptekin), Cem Yayınevi, İstanbul 1993.
- _____ *Kırklar'ın Cem'inde*, Demos Yayınları, İstanbul 2007.
- _____ *Geçmişten Günümüze Alevi-Bektâşî Kültürü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009.
- _____ *Hacı Bektaş, Efsaneden Gerçeğe*, Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul 1998.
- Menekşe, Ömer, *Ehl-i Beyt Sevgisi*, D.İ.B. Yayınları, Ankara, 2006.
- Mendel, Gerard (2005-a). *Bir Otorite Tarihi: Süreklilikler ve Değişiklikler*. (Çev: Işık Ergüden) İletişim Yayınları, İstanbul 2005.
- _____ (2005-b). *Son Sömürge Çocuk: Sosyo-Psikanaliz Açısından Otorite*, (Çeviren: Hüsen Portakal), Cem Yayınları, İstanbul 2005.
- Metin, H. Gazi, *Alevilikte Cem*, Uyum Yayınları, Ankara 1997.
- Noyan, Bedri, *Bektâşîlik Alevilik Nedir*, Ankara 1987.
- Ocak, Ahmet Yaşar, “Alevi”, D.İ.A. C.II, İstanbul 1989.
- _____ *Alevi ve Bektaşî İnançlarının İslam Öncesi Temelleri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.
- _____ *Türk Sufiliğine Bakışlar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.
- _____ *Geçmişten Günümüze Alevi-Bektâşî Kültürü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009.
- _____ *Türkler, Türkiye ve İslam*, İletişim Yayınları, İstanbul 1999.
- Okumuş, Ejder, *Toplumsal Değişim ve Din*, Din Sosyolojisi El Kitabı (içinde), Ankara 2012.
- _____ *Toplumsal Değişim ve Din*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.8 S.30 s.323-347, Güz-2009.
- Ortiz, Renato, “*Din ve Küreselleşme Üzerine Notlar*”, Küreselleşme, Ulus-Devlet ve Din (içinde), çev. Ş. Gürsoy, İ. Çapcıoğlu, Platin Yay. Ankara 2007.

Önlüer, Siraceddin, *Ehl-i Beyt İmamları*, Semerkand Yayınları, İstanbul 2011.

Öz, Baki, *Aleviliğe İftiralar Cevaplar*, Can Yayınları, İstanbul 1997.

_____ *Kurtuluş Savaşı'nda Alevi-Bektâşîler*, Can Yayınları, 7. Baskı, İstanbul 1995.

Öz, Mustafa, "Takiyye", DİA, TDV Yayınları, c. 39, s. 453-454.

Özalp, Ahmet, "Kitaplara İman", Şamil İslam Ansiklopedisi, Akit Yayınları, İstanbul 2000.

Özarslan, Selim, *Şia'nın Dini Otorite Anlayışı ve Günümüze Yansımaları*, Keleşim Araştırmaları 3:1 (2005), ss.41-60.

Özbolet, Abdullah, *Toplumsal Fonksiyonları Bağlamında Dini Otorite: Tipolojik Bir Deneme*, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 20:2 (2015), SS. 1-24

Özlem, Doğan, *Max Weber'de Bilim ve Sosyoloji*, Ara Yayınları İstanbul 1990.

Özlük, Halit, *Aleviliğin Doğuşu Gelenek Göreneklere*, Karahan Yayınları, Adana 2007.

Pazarbaşı, Murat, *Liderlik Ve Otorite: Lise Öğrencilerinin Liderlik ve Otorite Algısı Üzerine Bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2012.

Peyâm, Ferhunde, *Fütüvvetnâme-i Âhengerân* (nşr. İrec Efşâr), Meşhed 1360.

Rençber, Fevzi, *40 Soruda Adıyaman'da Geleneksel Alevilik*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2010, sayı: 56, Alevilik özel sayısı, s. 395-405.

_____ "Adıyaman'da Alevilik", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012a.

_____ *Alevi Geleneginde "Cemevinin" Tarihsel Kökeni*, Dini Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 2012b, c. 12 Sayı 3, ss: 73-86.

_____ *Adıyaman Yöresi Alevi Ocakları*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2013a, Sayı 35.

- _____ *Alevî Ocakzâdelerin Problemleri ve Çözüm Önerileri*, The Journal of Academic Social Science Studies, 2013b, cilt: VI, sayı: 4, s. 681-692.
- _____ Niyazi Arslan Dede ile Adıyaman’da Alevilik Üzerine, The Journal of Academic Social Science Studies, 2013c, cilt: VI, sayı: 3, s. 547-569.
- _____ Anadolu Aleviliğinde Görgü Cemi: Adıyaman Örneği, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2013d, sayı: 34, s. 197-231.
- _____ *Adıyaman Alevilerinin Coğrafi Dağılımları ve Demografik Yapısı*, e-makâlât Mezhep Araştırmaları, VII/1 (Bahar), 2014a, ss. 7-18.
- _____ *Adıyaman Alevîlerinde Türbe veya Yatır Ziyareti*, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2014b, sayı: 71, s. 209-220
- _____ “*Adıyaman Alevileri*”, Gece Kitaplığı, Ankara 2016.
- _____ *İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalında Alevilik Üzerine Yapılan Alan Çalışmalarının Bilim Üretimine Etkisi*, e-Makâlât Mezhep Araştırmaları, 2017a, cilt: X, sayı: 2, s. 455-470.
- _____ The Erkân of Dârdan Indirme in Alevi-Bektashi Tradition: Adıyaman Example, Contemporary Issues in Social Sciences and Humanities, 2017b, s. 381-383.
- _____ “*Oryantalistlere Göre Alevilik ve Bektaşilik*”, Ankara: Gece Kitaplığı, 2018a.
- _____ Tarihsel ve Kültürel Boyutlarıyla Alevilikte Cem Ve Cem Evleri, Mardin: Şırnak Üniversitesi, 2018b.
- Rocher, Guy, *Le Changement Social*, Paris 1968.
- Rumî, Mevlâna Celâleddîn, *Mesnevi* (Trc. Veled Çelebi İzbudak), Konya 2004.
- Said, Baha, *Türkiye’de Alevi-Bektâşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri*, Hazırlayan: İsmail Görkem, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Shankland, David, *Türkiye’de Aleviler, Bektâşîler, Nusayriler*, Ensar Yayıncılık, İstanbul 2004.

_____ “Günümüz Türkiye’si Alevilerinde dede ve “Talip” Arasındaki Değişen Bağ”, *Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Türkiye’de Aleviler Bektaşiler Nusayriler*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1999, ss. 319-327.

Saler, Benson, *Coceptualizing Religion: Immanent Anthropologists, Transcendent Natives, and Unbounded Categories*, Oxford: Berghahn Books, New York 2000.

Saltık, Veli, *İz Bırakan Erenler ve Alevi Ocakları*, Kuloğlu Matbaacılık, Ankara 2004.

_____ Tunceli’de Alevi Ocakları, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 2009/52 s. 146-147.

Sarıtaş, Kamil, “Hak Halîfî Dergâhı’nın Bilgi Kaynakları”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi/102* (Haziran 2022): 119-142.

Sarrâf, Murtaza, *Resa'il-i Civanmerdan*, Tahran 1370.

Selçuk, Ali, *Tahtacılar*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2004.

Seloğlu, Ayşegül, *Seyyid Derviş Beyaz Ocağı Ve Şeceresi*, *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 2011/60. S. 461-462.

Sennett, Richard, *Otorite*, Çv. Kamil Durand, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2011

Sezen, Yümnî, *İslam’ın Sosyolojik Yorumu*, Birleşik Yay. İstanbul 2000.

Sezer, Baykan, *Sosyolojide Yöntem Tartışmaları*, Sümer Kitabevi yayınları, İstanbul 1993.

Sezgin, Abdulkadir, “Türkiye Aleviliği, Alevilerde Liderlik ve Kavram Sorunu”, 2023 Dergisi, 44. Sayı, 15 Aralık 2004.

_____ *Osmanlı ve Cumhuriyetin Kuruluşunda Bektâşîler ve Günümüzde Bektâşîlik*, Köprü Dergisi, Sayı 62, Bahar-1998.

Sorokin, Pitirim A. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, c.2, (çev. M. M. R. Öymen), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994.

Soyyer, Yılmaz, *Sosyolojik Açından Alevi-Bektâşî Geleneği*, İstanbul 1996.

Subaşı, Necdet, *Sırrı Fâş Eylemek-Alevi Modernleşmesi*, Ufuk Çizgisi Yayınları, İstanbul 2008.

Şahin, Haşim, *Ocak Maddesi*, DİA, C 33, TDV Yayınları, Ankara 2007.

Şahin, İlkey, *Online Alevi Topluluklar Ritüel Desenli Bir Gruptan Mit Desenli Bir*

İnanç Topluluğuna, Çizgi Yayınları, Konya 2013.

Şener, Cemal, *Şamanizm-Türklerin İslamiyet'ten Önceki Dini*, Etik Yayınları, İstanbul, 2003.

_____ *Atatürk ve Alevilik*, 5. Baskı, Ant Yayınları, İstanbul 1994.

_____ *Alevilerin Etnik Kimliği*, Doğan Ofset, İstanbul, Tarihsiz.

_____ *Alevilik Olayı*, Etik Yayınları, İstanbul 2001.

_____ *Aleviler Ne Yapmalı?* Ant Yayınları, İstanbul 1998.

Şentürk, Lütfi-Yazıcı, Seyfettin, *İlmihal*, DİB. Yayınları, İstanbul 2013.

Şeşen, Ramazan, *Türklerin İslamlaşması ve Ortaçağ Arap Dünyasındaki Rolü* (*İbn Fazlan Seyahatnamesi içinde*), İstanbul 1995.

Şişman, Mehmet, *Postmodernizm Tartışmaları ve Örgüt Kuramındaki Yanlışlımları*, Eğitim Yönetimi Yıl 2, Sayı 3, Yaz 1996, ss. 451-464.

Taş, Kemalettin, *Sosyolojik Din Tanımları*, Din Sosyolojisi El Kitabı (içinde), Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapçioğlu, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.

Taftazânî, Sa'duddîn Mes'ûd b. Ömer, *Şerhu'l Makâsîd*, c. II, İstanbul 1305.

Tanyu, Hikmet, *Türklerde Ateşle İlgili İnanışlar*, I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, IV, 287-292, Ankara 1976.

_____ *Büyü*, DİA, c. 6, s. 505.

TDV, *İlmihal*, TDV, Ankara 2005.

Taşğın, Ahmet, *Diyarbakır ve Çevresindeki Türkmen Alevilerinde Dini Hayat*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.

- Taştan, Abdulvahap, Günay Ü. Güngör H. Sayım H. *Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Din Bilimi Araştırması-Kayseri Örneği*, Erciyes Üniversitesi Yayınları No: 132, Kayseri 2001.
- Tehânevî, Muhammed A'la, *Keşşâfu Istılâhâtı'l Fünûn ve'l-Ulûm*.
- Tekin, Nergishan, *Türklük ve Alevilik-Bektâşilik*, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Toker, İhsan, *Sosyolojik Bakış Açılarında Peygamberlik*, Journal of Islamic Research, Islamic University Europe, s. 28-38, 2011.
- Tunç, Cihat, "İslam'da Dini Otorite" Dini Otorite, Ensar Neşriyat İstanbul 2006.
- Türkdoğan, Orhan, *Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi*, İstanbul 1995.
- Harabî*, Ayyıldız Yayınları, Ankara, Tarihsiz.
- Uçar, Ramazan, *Sosyolojik Açından Alevilik-Bektâşilik Abdal Musa Tekkesi Üzerine Bir Araştırma*, Aziz Andaç Yayınları, Ankara 2006.
- Uludağ, Süleyman, *dede*, DİA, IX/76.
- _____ *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 2001.
- Uluslararası Bektaşilik ve Alevilik Sempozyumu -I-*, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Isparta 2005.
- Ulusoy, Ali Celalettin, *Hünkâr Hacı Bektaş Veli ve Alevi-Bektâşî Yolu*, Akademi Matbaası, Ankara 1986.
- Uhri, Ahmet, *Ateşin Kültür Tarihi*, Dost Kitapevi, Ankara 2003.
- Üçer, Cenksu, *Tokat Yöresinde Geleneksel Alevilik*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2010.
- Ünlü, İhsan, *Alevilikte Dedelik Kurumu Oluşumu ve İşlevleri*, (Geçmişten Günümüze Alevilik Alevilik I. Uluslararası Sempozyumu 1. Cilt) Bingöl Üniversitesi Yayınları, 2014.
- _____ *Alevilikte Dedelik ve Ocak Anlayışı "Tercan Örneği"*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2013.

Üzüm, İlyas, “Kızılbaş” maddesi, D.İ.A, Ankara 2002.

_____ *Günümüz Aleviliği*, TDV. İsam Yayınları, İstanbul 1997.

_____ *Kültürel Kaynaklarına Göre Alevilik*, Horasan Yayınları, İstanbul 2004.

_____ *Tarihsel ve Kültürel Boyutlarıyla Alevilik*, İsam Yayınları, İstanbul 2008.

_____ *Türkiye’de Aleviler, Bektâşîler, Nusayriler*, İstanbul, 2004.

Velî, Hacı Bektaş, *Makalat*, Çev. Mehmet Yaman, Ayyıldız Yayınları, Ankara 1998.

Vergin, Nur, *Toplumsal Değişme ve Dinsellikte Artış*, Toplum ve Bilim, 29/30, 9-28. İstanbul 1985.

Yaman, Ali, *Kızılbaş Alevi Dedeleri*, Şâhkulu Sultân Dergâhı Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.

_____ *Geçmişten Günümüze Alevi Ocaklarında Değişime Dair Sosyo-Antropolojik Gözlemler*, Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi / 2012 / 63 S:17-38 (2012 b).

_____ *Alevilikte Dedelik Kurumu ve İşlevleri*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996.

_____ *Anadolu Alevilerinde Otoritenin El Değiştirmesi: Dedelik Kurumundan Kültürel Organizasyonlara*, (Bilgi Toplumunda Alevilik içerisinde, Hazırlayan: İbrahim Bahadır), Bielefeld Alevi Kültür Merkezi Yayınları, Genç Ofset, Ankara 2003. ss. 329-352.

_____ *Geçmişten Günümüze Kızılbaş Alevi Dedeleri, (I. Türk Kültürü ve Hacı Bektâş-ı Velî Sempozyumu Bildirileri içinde)*, Ankara 1999.

_____ *Alevilikte Dedelik ve Ocaklar*, İstanbul, 2004.

_____ *Alevilik-Kızılbaşlık Tarihi*, Nokta Yayınları, İstanbul 2012).

_____ *Alevilik ve Kızılbaşlığın Gizli Tarihi*, Nokta Kitap, İstanbul 2011).

_____ *Alevilikte Ocak Kavramı: Anlam Ve Tarihsel Arka Plan*, Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi/2011/60. s.43-64.

- _____ *Kızılbaş Alevi Ocakları*, Elips Yayınları, Ankara 2006.
- _____ *Geçmişten Günümüze Dedelerin Misyonu ve Değişim*, Dem Dergi, Yıl 2, Sayı 6, ss. 30-38. 2009.
- Yaman, Mehmet, *Alevilikte Cem*, Ufuk Reklamcılık & Matbaacılık, İstanbul 1998.
- _____ *Alevilikte Cenaze Hizmetleri*, Can Yayınları, İstanbul 2012.
- Yardımcı, Mehmet, *Âşıkların Dilinde ve Telinde Pîr-Mürşit-Rehber Kavramları*, Ç.Ü. Türkoloji-Makale Bilgi Sistemi 2009.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “*Kur’ân-ı Kerîmde Dini Otorite*”, Dini Otorite, Ensar Neşriyat İstanbul 2006.
- Yavuz, Hakan, “*Değişim Sürecindeki Alevi Kimliği*”, *Aleviler/Alewiten*, Editör: İsmâil Engin, Erhard Franz, Hamburg: Deutsches Orient-Institut, cilt: I, Hamburg 2000.
- Yavuzer, Hasan, *Dini Otorite ve Teşkilatların Sosyolojik Analizi (Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği)*, Erciyes Üniversitesi, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005.
- Yıldız, Harun, *Anadolu Aleviliği: Amasya Yöresi Bağlamında Bir İnceleme*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004.
- _____ *Amasya Yöresinde Alevi Ocakları*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 4 Sayı: 19, Güz 2011, s. 228-242.
- _____ *Alevilerde Dedelik Kurumu*, Kitap Yayınları, İstanbul 2004.
- Yılmaz, Nail, *Kentin Alevileri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005.
- Yiğitceoğlu, Emel, *Türk Örgüt Kültüründe Otorite ve Otorite İlişkileri*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Mersin 2013.
- Yörükcan, Yusuf Ziya, Turhan, *Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm; Şamanizm’in Diğer Dinler ve Alevilik Üzerindeki Etkileri*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2006.

- _____ *Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm*, Hazırlayan: Turhan Yörükan, Yol yayınları, Ankara 2005.
- _____ *Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar*, TC Kültür Bakanlığı, Ankara 1998.
- Yukl, Gary, *Leadership In Organizations*, New Jersey: Prentice Hall Publication, 1989.
- Yusuf Ziya, Tahtacılar, *Tahtacılar da Dini ve Sırrı Hayat, Ayine Hazırlık*, D.F.İ.F. Mecmuası, 1930, Sene: 5, Sayı: 19, s. 66-80.
- Yürükoğlu, Rızâ, *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır: Tarihte ve Günümüzde Alevilik*, Alev Yayınevi, İstanbul 1990.
- Wach, Joachim, *Din Sosyolojisi* (Çeviren: Ünver Günay), Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1990.
- Wallace, Ruth A.-Wolf, Alison, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, (Çeviren: Leyla Elburuz-M. Rahmi Ayas), Punto Yayıncılık, İzmir 2004.
- Watt, W. M. *İslam'da Siyasal Düşüncenin Oluşumu*, (orijinal adı: *Islamic Political Thought*, Çev. Ulvi Murat Klavuz), Birey Yayıncılık, İstanbul 2001.
- _____ *The Majesty That Was Islam*, Sidgwick & Jackson, London 1974.
- Weber, Max, *Bürokrasi ve Otorite*, (Çeviren: H. Bahadır Akın), Adres Yayınları, Ankara 2013.
- _____ *Sosyoloji Yazıları*, (Çeviren: Taha Parla), 3. Baskı, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993.
- _____ *Economy and Society*, (Vol.1), University of California Press, 1978.
- _____ *The Theory of Social and Economic Organisation*, Free Press, New York 1964
- Zelyut, Rıza, *Öz Kaynaklarına Göre Alevilik*, Yön Yayıncılık, İstanbul 1992.

_____ *Türk Aleviliği, Anadolu Aleviliğinin Kültürel Kökeni, Kripto Ya-
yınevi, Ankara 2015.*

II- İNTERNET SİTELERİ

- <http://iif.kmu.edu.tr/bilgi.aspx?ayrinti=88> 22.03.2018
- http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBİYATI/mehmet_yardimci_asiklarin_dilinde_pir_mursit_rehber_kavramlari.pdf 25.03.2018
- <http://www.uryanhizir.com/?pnum=36&pt=%C3%9CRYAN+HIZIR+VE+OCAK+HAKKINDA> 21.02.2018
- <https://kureysantalibi.tr.gg/KU-REY%26%23350%3BANOCA%26%23286%3BI.htm#> 27.02.2018
- <https://www.uludivan.de/KaradonluCanBabaOca%26%23287%3B%26%23305%3B.htm> 03.03.2018
- <http://turbelerimiz.blogspot.com.tr/2016/02/karadonlu-can-baba-turbesi.html> 04.03.2018
- <https://www.uludivan.de/KaradonluCanBabaOca%26%23287%3B%26%23305%3B.htm> 03.03.2018
- <https://www.uludivan.de/KaradonluCanBabaOca%26%23287%3B%26%23305%3B.htm> 03.03.2018
- http://www.asikremzani.net/makale/Ocaklar_Dervis_Cemal_Ocagi.html 04.03.2018
- http://www.asikremzani.net/makale/Ocaklar_Dervis_Cemal_Ocagi.html 04.03.2018
- <http://alevierenler.blogcu.com/seyyid-dervis-cemal-ocagi/2887940> 04.03.2018
- https://www.munzur.edu.tr/etkinlikdetay.aspx?News_ID=1126 04.03.2018
- <http://ayhanaydin.info/soylesiler/dedeler/68-metin-kuecuk> 14.03.2018
- <http://seyyidhacikureys.com/about/> 08.03.2018

<http://dersim-manihizim.blogcu.com/mani-nin> 12havarisivedigerunluizleyicileri-1/8296582 09.03.2018

<http://ayhanaydin.info/soylesiler/dedeler/68-metin-kuecuk> 14.03.2018

<http://www.uryanhi->

zir.com/?Syf=22&Mkl=951212&pt=Veli%20B%C3%BCy%C3%BCK%C5%9Fahin&ADIYAMAN-ALEV%C4%B0LER%C4%B0 27.03.2018

<http://www.aabf-inanc-kurumu.com/Alevilik/Alevilikte-duskunluk/> 27.05.2011

<http://www.veliturkarlan.com/ob.html> 27.05.2011

<http://www.kuranmeâli.com/âyetkarsilastirma.asp?sure=4&âyet=59> 28.06.2015

<http://www.kuranmeâli.com/âyetkarsilastirma.asp?sure=3&âyet=104> 28.06.2015

<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=130279> 08.10.2018

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 05.06.2018

<http://turbelerimiz.blogspot.com/2016/02/karadonlu-can-baba-turbesi.html> 03.03.2018

https://www.jestpic.com/p/BnW8VHaB_Mc/ 23.12.2018